

Den største og det verste

Denne prekenen har to deler:

Først: Noe vakkert, vennlig, godt å tenke på. Det største og fineste.

Så: Noe fælt og krevende, vondt å tenke på. Det verste.

Barna er de største og viktigste, sier Jesus. Men hva er da verst?

Vi reiser oss og hører dagens gode budskap. Det står skrevet hos evangelisten Matteus:

Disiplene kom og spurte Jesus: «Hvem er den største i himmelriket?» Da kalte han til seg et lite barn, stilte det midt iblant dem og sa: «Sannelig, jeg sier dere: Uten at dere vender om og blir som barn, kommer dere ikke inn i himmelriket. Den som gjør seg selv liten som dette barnet, han er den største i himmelriket. Og den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg. Men den som lokker til fall en av disse små som tror på meg, han var bedre tjent med å få en kvernstein hengt om halsen og bli senket i havets dyp.

Ve denne verden som lokker til fall! Forførelsene må komme, men ve det mennesket som de kommer fra!

Om hånden eller foten din lokker deg til fall, så hugg den av og kast den fra deg! Det er bedre for deg å gå lemlestet eller halt inn til livet enn å ha begge hender eller begge føtter og bli kastet i den evige ild. Og om øyet ditt lokker deg til fall, så riv det ut og kast det fra deg! Det er bedre for deg å gå enøyd inn til livet enn å ha begge øyne og kastes i helvetes ild. Pass dere for å forakte en eneste av disse små! For jeg sier dere: De har sine engler i himmelen som alltid ser min himmelske Fars ansikt. Menneskesønnen er jo kommet for å berge de bortkomne.

I det Jesus sier her, er det noen ord som blinker rødt:

Helvete. Evig ild. Hogg armen av. Riv øyet ut.

Må Jesus virkelig være så krass?

Vi kommer tilbake til det. Men tar begynnelsen først. Den er jo ikke fullt så krevende.

«Hvem er den største i himmelriket?»

Hvem er størst? Disse disiplene til Jesus – de ligner jo veldig på oss.

De samlet likes, de ville bli sett og sett opp til, være best, være viktigst.

Til og med når himmelriket kommer. Som om det trengs rangordning når det blir fred og frihet og rettferdighet i verden. Rivalisering skaper jo ufred og urett.

Så kanskje sukket Jesus litt? Lærer de aldri?

Men så gjorde han noe vakkert. Se det for deg. Der sitter Jesus. Disiplene er samlet rundt ham. Litt utkanten står andre og følger med. Voksne, unge – og barn.

Så vinker Jesus på ett av barna, stiller barnet midt i ringen, og sier:

«Uten at dere vender om og blir som barn, kommer dere ikke inn i himmelriket.»

Vi må endre hele måten vi tenker på. Vende om er å skifte sinn. Perspektiver.

Hva er det med barnet – som gjør det til rollemodell for voksne?

Barn er mottakelige. Fullstendig avhengig av andres kjærlighet og godhet. Jo mindre de er, jo tydeligere blir det. Derfor er de forbilder på tro. For tro er avhengighetserklæring.

Og når de er litt større, som barnet Jesus vinket på. Da er de åpne, spørrende, nysgjerrige. Åpne for det de ennå ikke kjenner og vet. Derfor er de forbilder. Tro er å åpne seg. For mer.

Barnet er vår rollemodell – i møte med Gud.

Himmelriket er befolket av mennesker som er like åpne og tillitsfulle som barna.

Som Paulus sier om frelsen: ... ikke av dere selv, det er Guds gave.

Men: Barna ikke bare verdi som forbilder.

Barna er verdifulle i seg selv. Noe Gud viste oss da han kom til verden som et barn!

Og Jesus sier:

«Den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg.»

Et barn har faktisk like stor verdi som Jesus.

Hvem er størst i himmelriket? Barna. Det er vakkert.

Men så skifter tonen.

Her begynner prekenens del 2: Jesus blir truende og krass.

Kvernstein om halsen. Helvete. Ild. Hogg hender og føtter av. Riv øyne ut.

Hvorfor må han være så voldsom? Så kompromissløs?

Jeg tror det skyldes det vi har sett i prekenens del 1.

Det er på grunn av barnets store verdi! Ikke bare som rollemodell. Men i seg selv.

Jesus inviterer ikke til teoretisk diskusjon: Finnes helvete og evig straff?

Og skulle noen vinne den diskusjonen, hjelper det ingen ting.

Nei, det er barnet Jesus er opptatt av.

Det står et lite barn i midten. Så verdifullt, og så sårbart og forsvarsløst.

Det er barnet Jesus ser.

Det oversette barnet. Det neglisjerte barnet.

Barn som blir utnyttet, barn som blir plaget.

Barn som utsettes for omsorgssvikt. Eller verre: Overgrep. Vold.

Om hånden eller foten lokker til fall. Til å slå, sparke. Eller klå.

Om øyet lokker til fall. Til å overse, nedvurdere, bagatellisere.

Eller verre: Til å se på barnet med begjær.

Enn si la dette blikket føre til handling.

Er det dette Jesus tenker på? Dette aller verste?

Da kan vi vel forstå ham.

Er det ikke i møte med barnemishandling og overgrep noen hver kan tenke:

Om jeg ikke tror på helvete, så burde det kanskje finnes likevel!

For hva slags straff kan egentlig gjøre opp for å ødelegge et barns liv?

Når noen gjør et barneliv til helvete på jord?

Og på dette punktet er kanskje Jesus helt i takt med folk flest?

Det var jo med respekt å melde ikke i kirken at ideen om helvete dukket opp.

Og det er ikke her du oftest hører ordet.

Ordet helvete dukker opp når noen er fly forbanna.

Når noen er dypt opprørt over andres urett.

Jesus var dypt opprørt.

Også i hans samtid var barna utsatt.
Lokket og truet til handlinger de skulle vært spart for.
Dratt inn i noe som ødela livet både da og siden.
Lokket til fall... Hva er en kvernstein om halsen mot dette?

Jesus var opprørt. Og vi?
Er barn mindre utsatt i våre dager?
Fattige barn i en slum. Neglisjerte barn bak rike fasader?
Barn som vokser opp med rus.
Det gjøres mye godt for barn. Både i de tusen hjem og i samfunnet.
De fleste barn i Norge har det bra.
Men det skjer også omsorgssvikt og overgrep.
Det skjer i hele verden – og det skjer her hvor vi bor.
Skulle ikke også vi være opprørt? Og ta hardt i – om hvor himmelropende galt det er.

Himmelropende er ordet.

For i himmelen er det en som ser og hører.
I himmelen er det engler som taler barnas sak.
«Pass dere for å forakte en eneste av disse små! For jeg sier dere: De har sine engler i himmelen som alltid ser min himmelske Fars ansikt.»
Det er barna Jesus har i fokus – gjennom alt han sier oss i dag.
Jesus ser dem. Englene ser dem. Vår Far i himmelen ser dem.
Han ser dem som forbilde. Og verdifulle. Ukrenkelige.
Men også sårbare og forsvarsløse.
Jesus ser barna. Men han snakker til oss voksne.
Det er vi som har ansvar for at barn blir beskyttet og ikke ødelagt.
Det handler om våre verdier, våre prioriteringer, vår evne til å si nei til de destruktive kreftene i oss og rundt oss.
Og mange voksne gjør mye godt for barn. Både hjemme og i samfunnet ellers.
Men likevel: Ofte glipper det. Ingen er perfekte.
Og noen ganger glipper det alvorlig.
Kanskje fordi mange voksne også er oversette, sårede og skadde barn.

Men merk: Jesus sier ikke at den som neglisjerer eller forfører eller skader et barn, kommer til helvete. Han bruker tanken på evig straff for å få fram poenget:
Noe er verre enn å havne der.
Noe er verre enn å hogge hånda av.
For noen er viktigere enn deg. Større.
Et lite barn ...

Samtidig åpner Jesus en dør til håpet.

Alle kan vende om. Ta et oppgjør. Gjøre seg liten.
Selv den mest bortkomne, den som har gjort det verste, har Gud omsorg for.
Kan hende er den siste setningen i dag først og fremst myntet på voksne som har gått seg vill:
«Menneskesønnen er jo kommet for å berge de bortkomne.»
Alle vi voksne er jo som barna: Fullstendig avhengige av Guds kjærlighet og godhet.
Den han viste da han sendte sin Sønn, sitt barn. Stilte det midt iblant oss. For å åpne øynene våre. Og berge oss.